Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Joxemari Iratzoki Elgorriaga

Lesaka, Nafarroa

Aurkibidea

Biografia

Zintak

LES-038

- **Proiektua**: Euskararen biziberritzea Bortzirietan 1970-1990
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Larretxea Agirre, Ainhoa
- **Data**: 2023-05-18
- **Iraupena**: 45 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Larretxea Agirre, Ainhoa

Pasarteak

1. Aurkezpena

- **Erref**: LES-038/001
- **Iraupena**: 0:00:20. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:00:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Joxe Mari Martintxeberri baserrikoa da, Alkaiagakoa. 14 urte arte Beran ikasi zuen, eta gero Iruñean eta Donostian segitu zuen ikasketekin.

2. Toki Ona institutuaren hasiera

- **Erref**: LES-038/002
- **Iraupena**: 0:00:18. **Hasi**: 00:00:20. **Bukatu**: 00:00:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
1967an, Berako Alondigan “escuela de oficialia” bat paratu zuten martxan, gaur den egunean Toki Ona institutua denaren hasiera.

3. Joxe Mariren ibilbidea

- **Erref**: LES-038/003
- **Iraupena**: 0:00:31. **Hasi**: 00:00:38. **Bukatu**: 00:01:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
1970eko hamarkadan irakasle aritu zen Joxe Mari, baita Berako Udalean ere 74-78 bitarte. Garai berean, Gure Txokoako presidente ere izan zen. 1974an, ikastola martxan paratu zuten.

4. “Escuela de oficialia”-n euskara klaseak

- **Erref**: LES-038/004
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:01:09. **Bukatu**: 00:02:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Joxe Marik etxetik jaso zuen euskara. “Escuela de oficiala” martxan paratu zutelarik, 6 lagunetik 2 baino ez ziren euskaldunak, eta dena gaztelaniaz egiten zen. 1970 inguruan, 4 espezialitate zituzten eskola hartan; haietako batean, “sanitaria”-n, euskara klaseak ematen aritu zen Joxe Mari.

5. 1983, urte garrantzitsua

- **Erref**: LES-038/005
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:02:08. **Bukatu**: 00:02:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
80ko hamarkadan, ikastolaren proiektuan buru-belarri aritu zen Joxe Mari. Horren harira, 1983. urtea garrantzitsua izan zen: Nafarroa Oinez egin zen, ikastola legalizatu zen eta eskola publikoan D eredua hasi zen.

6. Eskola profesionalean gau eskolak eta bertsolaritza

- **Erref**: LES-038/006
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:02:58. **Bukatu**: 00:04:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
80ko hamarkada hasieran, Joxe Mari eskola profesionaleko zuzendaria zen, eta helduen formakuntzarako programa bat (EPA) eramaten zuen. Programa horretan, gau eskolak paratu zituzten martxan; haiek izan ziren Bortzirietako lehenbiziko gau eskolak. Bertsolaritza ere ematen zuten programa hartan.

7. Bizkaiko AEK-ko ikasleen barnetegia

- **Erref**: LES-038/007
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:04:15. **Bukatu**: 00:04:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Eskola profesionala egungo institutuko eraikinera aldatu zelarik, kanpotik etorritako ikasleentzako egoitza Bizkaiko AEK-ko ikasleak hartzeko erabiltzen zen, oporretan barnetegiak egiteko.

8. 1990 arte euskararekin

- **Erref**: LES-038/008
- **Iraupena**: 0:00:31. **Hasi**: 00:04:55. **Bukatu**: 00:05:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Gau eskolen ondotik, AEK agertu zen, eta gero IKA; baina ordurako Joxe Mari ez zen horretan aritzen. EPA ere poliki-poliki desagertu zen. Halere, 1990 arte segitu zuen Joxe Marik euskararekin, bai eskola profesionalean, bai ikastolan.

9. Ikastolaren lehenbiziko egoitza eta Gure Txokoaren babesa

- **Erref**: LES-038/009
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:05:26. **Bukatu**: 00:06:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Jose Mari udalean zelarik, herriko etxean bertan liburutegi bat martxan paratzea onartu zen. Hala, alkateari eskatu zioten ea liburutegiaren proiektua pixka bat gibelatzen ahal zuen, leku hartan ikastola paratzeko. Bestalde, ikastolak Gure Txokoako babesa izan zuen hasieratik.

10. Batxillergoa Bortzirietan

- **Erref**: LES-038/010
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:06:35. **Bukatu**: 00:08:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
90eko hamarkadan, LOGSE hasi zen. Hori garrantzitsua izan zen, horri esker Batxillergoa martxan paratu ahal izan baitzuten Bortzirietan. Hasieran dena gaztelaniaz izan arren, euskara txertatzen joan ziren, eta irakasle guziak euskaldunak izatea lortu zuten.

11. Bera, herri erdalduna

- **Erref**: LES-038/011
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:08:17. **Bukatu**: 00:09:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Etxean, lagunekin, auzoan, euskaraz aritzen zen Joxe Mari. Baina eskolak gaztelaniaz ziren, eta Bera herri hagitz erdalduna zen.

12. Euskararen aldeko mugimendua biztea

- **Erref**: LES-038/012
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:09:22. **Bukatu**: 00:10:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:
1967an, Ez Dok Amairuren kontzertua antolatu zen, eta horrek nolabaiteko arrakasta izan eta euskararen aldeko mugimendua bizten lagundu zuen. Horretaz gain, Bera eta Lesakako gazte talde bat ikastola sortzeko proposamena lantzen hasi zen.

13. Berako Oihua eta Segapoto irratia

- **Erref**: LES-038/013
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:10:18. **Bukatu**: 00:11:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Prentsa

Laburpena:
Berako Alondigan Segapoto irratia hasi zen. Gainera, udalean, Berako Oihua izeneko aldizkaria atera zuten, Berako kontuak biltzeko asmoz. Aldizkaria euskaraz eta gaztelaniaz idatzia zegoen, ele bitan. Segapoton debatea izan zuten, ea gaztelaniaz edo euskaraz izan behar zen irratia, jende aunitzek ez baitzekien euskaraz.

14. Joxe Mari euskararen aldeko mugimenduan

- **Erref**: LES-038/015
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:11:35. **Bukatu**: 00:12:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:
Gure Txokoaren bidez aritu zen Joxe Mari euskararen aldeko mugimenduan, baita udaleko kultur komisioaren bidez ere. Aparte, bazegoen gazte talde bat euskararen alde aritzen zena, errate baterako, Barojaren omenaldia antolatzen. Eta Joxe Mari, batez ere, ikastola eta eskolaren bidez aritu zen euskararen alde.

15. Mojen eskola, eskola publikoa eta ikastola

- **Erref**: LES-038/016
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:12:43. **Bukatu**: 00:14:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Beran mojen eskolak arrakasta handia zuen, baina 4 urtetatik aitzinerako haurrak hartzen zituzten. Hala, gazte talde bat ikastolako proiektuarekin agertu zelarik, eta haur ttikiagoak eskolatzeko beharra tarteko, Joxe Marik beren alaba bertan sartu zuen. Eskola publikoa ere martxan zen, baina gaztelaniaz zen eta ikasle guti zituen.

16. Ikastolaren sorrera

- **Erref**: LES-038/017
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:14:32. **Bukatu**: 00:16:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Ikastolaren sorreran, lekua bilatzen lagundu zuen Joxe Marik: herriko etxean, nesken eskola izana zen lekuan. Halere, tokia arrunt prestatu beharra zen. Pili andereñoa ekartzeaz bertze batzuk arduratu ziren; ez zen lan erraza izan, orduan ez baitzegoen euskaldun tituludunik.

17. Ikastolaren alde eta kontrakoak

- **Erref**: LES-038/018
- **Iraupena**: 0:00:58. **Hasi**: 00:16:18. **Bukatu**: 00:17:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Ikastolaren sorrera batzuek ez zuten begi onez hartu; uste zuten euskaraz ikasita ez zutela gaztelania ongi ikasiko. Gainera, metodologia hagitz ezberdina zen: jostatu, kantatu... eta batzuek ez zuten ongi ikusten. Bertze batzuek, aldiz, begi onez ikusten zuten, eta konfiantza ematen zien Joxe Marik alaba ikastolara eramaten zuela jakiteak.

18. Ikastolaren finantzazioa

- **Erref**: LES-038/019
- **Iraupena**: 0:00:27. **Hasi**: 00:17:16. **Bukatu**: 00:17:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Kuoten, zozketa-txartelen eta diru-laguntzen bidez finantzatzen zuten ikastola.

19. Eskola publikoa euskaldundu eta ikastolarekin fusionatzeaz

- **Erref**: LES-038/020
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:17:43. **Bukatu**: 00:19:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Ikastolako zuzendaritza batzordean aritu zen Joxe Mari. Momentu batean, proiektua handitzen ari zela ikusi zuten, eta ekonomikoki nola sustengatzen ahal zuten pentsatzen hasi ziren. Gainera, 3 ikastetxe baziren Beran, eta bazen haur kopururako soberaxko zela pentsatzen zuten batzuek. Hala, ikastola bakarraren alde hasi ziren batzuk, eta bertze batzuk, aldiz, eskola publikoa euskaldundu eta ikastola fusionatu nahi zuten (Joxe Mari tarteko).

20. 83ko Nafarroa Oinezerako laguntzak eta laguntza ezak

- **Erref**: LES-038/023
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:20:06. **Bukatu**: 00:21:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
1983ko Nafarroa Oinezen antolaketa zaila izan zen. Adibidez, pilota enpresak ez zuen Nafarroa Oinezen aldeko pilota partidurik antolatu nahi. Baque Kaferi ere laguntza eskatu zioten, eta ez zieten eman. Laguntza ere izan zuten: Gipuzkoako Diputazioko Ardantzarekin egon ziren, eta berak sustengua eman zien, baita diru-laguntza ere.

21. 83ko Nafarroa Oinez ongi atera zen

- **Erref**: LES-038/024
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:21:11. **Bukatu**: 00:22:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Herrian, laguntza osoa izan zuen Nafarroa Oinezek. Jende aunitz hurbildu zen eta dena ongi atera zen.

22. Ikastolaren Altzateko egoitza

- **Erref**: LES-038/025
- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 00:22:00. **Bukatu**: 00:24:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
1983ko Nafarroa Oinezek diru bulkada bat eman zion ikastolari. OHO legearekin batera, ikastolaren egoitza handitu beharra etorri zen. Hala, eskola publikoa eraikinez aldatu, eta hutsik gelditutako leku hori, Altzate karrikakoa, ikastolari utzi zion udalak. Gisa horretan, ikastolak urrats garrantzitsu bat eman zuen; urte horretan bertan legalizatu zen.

23. Ikastolako lehenbiziko promozioak

- **Erref**: LES-038/026
- **Iraupena**: 0:04:13. **Hasi**: 00:24:32. **Bukatu**: 00:28:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Berako ikastola legalizatu baino lehen, bertze ikastola batzuen bidez lortzen zituzten ikasleen kartillak. 1985Ean, ikastolako lehenbiziko promozioak akabatu zuen. Xabier Mauleon Hezkuntza Departamentuan zegoelarik, berarekin hitzartu zuten Bera eta Lesakako ikastoletako ikasleak Hondarribiko ikastolarat joanen zirela. Baina eguna ailegatu zelarik, ez zieten ikasleak matrikulatzen utzi eta Mauleon ordurako ez zegoen karguan. Lakuara joan ziren irtenbide bat eskatzera, eta Donostiako Zurriola institutuan

matrikulatzeko erran zieten lehenbizi, eta, azkenean, Irungo Pio Barojara joaten utzi zieten. Bigarren promozioa, aldiz, Oronozera joan ziren.

24. Euskara institutuan

- **Erref**: LES-038/028
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:29:33. **Bukatu**: 00:30:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Zaila izan zen institutuan D eredua txertatzea, aunitzek A ereduan ikasten baitzuten edo B ereduan. Gainera ikasle eta irakasle batzuk erdaldunak ziren. Baina progresiboki joan zen txertatzen euskara institutuan.

25. Euskara institutuan, inor ez kontran

- **Erref**: LES-038/029
- **Iraupena**: 0:00:27. **Hasi**: 00:30:50. **Bukatu**: 00:31:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Ez zen kontrakotasunik izan institutuan euskara txertatzearekin.

26. Institutuko materiala

- **Erref**: LES-038/030
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:31:17. **Bukatu**: 00:32:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Klaserako euskarazko material aunitzik ez zegoenez, beraiek sortu behar izan zuten. Gainera, iraultza pedagogiko gisakoa bizi zen garai hartan, eta Joxe Mari ere horretan aritzen zen. Geroxeago, argitaletxeak euskarazko testuliburuak argitaratzen hasi ziren.

27. Materiala itzultzea eta finantzazioa

- **Erref**: LES-038/031
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:32:30. **Bukatu**: 00:34:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Klaserako material batzuk itzultzeko Bertsolarien Elkarteari eskatu zioten laguntza. Nafarroako Gobernuak laguntzak ematen zituen finantzaziorako. Bertze modu batzuk ere bilatzen zituzten finantzatzeko.

28. Euskararen bilakaera institutuan

- **Erref**: LES-038/032
- **Iraupena**: 0:00:48. **Hasi**: 00:34:28. **Bukatu**: 00:35:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Berako instituturat Arantza, Igantzi eta Etxalarko ikasleak etortzen zirenez, giroa aunitz euskalduntzen zuten. Aldaketa handia izan zen euskarari zegokionez: 70ean dena gaztelaniaz zen, eta 90ean euskara indartu eta nagusitu zen.

29. Institutuko aurrerapenez

- **Erref**: LES-038/033
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:35:16. **Bukatu**: 00:36:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Joxe Marik instituturik ahalik eta hoberena nahi zuen bai euskarari zegokionez bai bertze kontu batzuei zegokienez, eta horretan saiatu ziren. Bertze kontuei buruzko xehetasunak ematen ditu Joxe Marik.

30. Egindako lanez

- **Erref**: LES-038/034
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:36:54. **Bukatu**: 00:37:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
“Euskara eskolara” leloa segitu izan du beti Joxe Marik. Gainera, Nafarroako Gobernuarekin beti harreman ona izan du, eta erraztasunak izan ditu nahi zuena egiteko.

31. Bortzirietako hiri hezitzailea eta Bortzirietako hezkuntza proiektu komuna

- **Erref**: LES-038/035
- **Iraupena**: 0:03:45. **Hasi**: 00:37:58. **Bukatu**: 00:41:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:
Joxe Mariren ilusioetatik, bat egin gabe utzi zuen: Bortzirietako hiri hezitzailea sortu nahi zuen, eta Bortzirietako hezkuntza proiektu komuna. 1990ean horretan saiatzen aritu zen Joxe Mari, hezkuntza proiektu komuna osatzen.

32. Euskararen bilakaera herrian

- **Erref**: LES-038/036
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:41:43. **Bukatu**: 00:43:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
70eko hamarkadatik gaur egunera, euskarak aitzinerat egin du. Halere, globalizazioaren ondorioz, jende aunitz etortzen ari da, eta ez da erraza izanen hori kudeatzea. Gainera, eskolan euskaraz ikasiagatik, kalean gaztelaniaz ere aritzen da jendea. Lehen baserrian mantentzen zen euskara, baina, egun, eskolak hartu du euskara mantentzearen ardura hori.

33. ETBn zuzenean 83ko Nafarroa Oinezen berri

- **Erref**: LES-038/037
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:43:52. **Bukatu**: 00:45:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Kultura » Aisia » Hedabideak » Telebista
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Komunikabideak ere izugarri aldatu dira urte hauetan. 1983Ko Nafarroa Oinezen berri emateko, Joxe Mari EITBko estudioetara joan zen zuzenean albistegian horri buruz solastatzera.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-04

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com